

igazgatási szervezet, a végrehajtó hivatalnoki testületből rendelkező hatalommal vált adminisztráció rombolta le a törvényhatóság önkormányzatát

s most azt a látszatot szeretné kelteni, hogy amikor a romokat, helyesebben: a romok alatt kitenyészett — *sub pondere crescit palma* — egyeduralmának mindenhatóságát védi, az önkormányzat védelmére kel. A kormány elhatározásában ugyanaz a szellem nyilatkozik meg,

Öt új iskolát épített és nyolc régit javíttat ki a kultusz-miniszter a szegedi tanyákon.

(A Délmagyarország munkatársától) Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter a választási küzdelem hevében többrendbeli ígéretet tett Szeged város választó polgárságának. Megígérte többek között, hogy nagyszámu új elemi iskolát épített államköltségen a szegedi tanyákra. Ígéretét — ugylátszik — be is váltja. A Délmagyarország annak idején részletesen beszámolt arról, hogy a kultuszminiszter Szegedre küldötte minisztériumának egyik tisztviselőjét a szegedi tanyák iskolaszükségletének megállapítására. A kultuszminiszter megbízottja négy napot töltött Szegeden, bejárta a tanyákat és tapasztalatairól részletes jelentést tett a kultuszminiszternek, akitől a város hatósága ma terjedelmes leíratot kapott.

Az érdekes leírat többek között a következőket mondja:

— Központi kiküldöttemnek a város külterületi népoktatásának állapotát ismertető jelentése rámutat azokra a hiányokra, amelyek a tanyai lakosság kulturális szükségleteinél a nagyszámban működő elemi népiskola mellett is még mindig fennállanak. Mintegy negyven új tanterem és körülbelül ugyanennyi tanítói lakás felépítéséről kellene gondoskodni, hogy a népművelés terén fennálló igények a törvényes következményeknek megfelelően kielégíthessenek.

— Az új elemi népiskolák szempontjából első sorban figyelembe kívánom venni a

Somogyi-telepeit,

ahol a folyó tanév elején használatba vett iskolába feljáró tanulók nagyobb száma már is szükségessé tette a váltakozó rendszerű oktatás bevezetését. Az új iskola legalkalmasabban a telep északnyugati részén gyermek játszótérnek fentartott terület északi vonalán megszerzendő 1000 négyszögletes telken volna ugyancsak négy tanteremmel elhelyezendő. Vallás-erkölcsi szempontokból nagyfontosságúnak tartom, hogy az új iskola apácák vezetésére bizassék s ennél fogva a tantermekhez csatlakozóan zárda létesíttessék. A római katolikus jelleggel fentartandó népiskolánál a szerzetesnők helyi javadalma mellett a város elválhatná az összes dologi szükségletek fedezését.

— Új elemi népiskola állítandó fel továbbá: a feketeszéli kapitányság területén fekvő Putyi-hegyen egy ol-

ami a városi tanács hatáskörét a törvényhatósági bizottságok önkormányzati jogköre fölé emelte. A kis harcsák lázadása ez a nagy harcsa ellen.

Tehtetlenek vagyunk a kormány szándékával szemben, — mondotta a szegedi polgármester. Valóban tehtetlenek; akik mindenhatókká váltak az autonómia lerombolásával, tehtetlenekké váltak az autonómia megvédelmezésében.

tárfülkés tanteremmel, tanítói lakással és a szükséges mellékhelyiségekkel, az

alsóközpontban

később bővíthető két tanteremmel, egy tanítói lakással, szertárral és a szükséges mellékhelyiségekkel építendő.

Szentmihályteleken

két tanteremmel és tanítói lakással, szertárral, kisebb tanácskozásszobával és a szükséges mellékhelyiségekkel. Végül új iskola szükséges a bővítésre nem alkalmas Rieger-féle iskola és a Rózsa-dűlőnek nevezett feltört területek közötti részen egy tanteremmel, tanítói lakással és a szükséges mellékhelyiségekkel.

Az újraépítendő

és az átépítéssel még megmenthető elemi népiskolák csoportjába a következőket veszi fel a miniszter:

Ócsorván a 86 éves vertfalas iskola újraépítendő egy oltárfülkés tanteremmel, tanítói lakással.

A Lengyel-féle népiskola használható karba helyezhető, ellenben az ehhez toldott javíthatatlanul rossz épületszárny, mint közveszélyes, lebontandó s tanítói lakásul a kézimunka oktatás céljaira szolgált szoba bekapcsolásával egy szoba előszoba, konyha, kamra és teljesen új mellékhelyiség építendő.

A halasteleki iskola nem használható, átnevesedett: a talajvíz a tanterem és a tanítói lakásban gyakran felfakad. Az épület falait 80, a belső magasságot 40 cm.-el emelni s az egész épületet át kell építeni.

A felsőcsengelei iskola ugyancsak átnevesedett.

A középsőcsengelei iskola állapota azonos a felsőcsengelei iskolával.

Az alsóbalástyai iskola a tanulók befogadására elégséges nem lévén, kétszobás tanítói lakással alakítandó át és hozzá egy új tanterem építendő.

A felsőbalástyai iskolát egy második tanteremmel ki kell bővíteni.

A vilmaszállási iskolát a talajvíz átnevesítette.

Az új iskolák költségeit

a következő összegekben állapította meg a miniszter:

Somogyi-telep: 4 tanterem, 2 tanítói lakásnak megfelelő zárda 80 ezer pengő.

Putyi-hegyi iskola: 1 tanterem, 1 tanítói lakás (oltárfülke) 26 ezer 400 pengő.

Alsóközponti iskola: 2 tanterem, 1 tanítói lakás (szertár) 38 ezer 400 pengő.

Szentmihályteleki iskola: 2 tanterem, 1 tanítói lakás (szertár) 38 ezer 400 pengő.

Rózsa-dűlői iskola: 1 tanterem, 1 tanítói lakás 26 ezer 400 pengő.

Újra- és átépítendő iskolák:

Ócsorvai iskola 1 tanterem, 1 tanítói lakás (oltárfülke) 27.200 pengő.

Lengyeli iskola 1 tanterem, háromnegyed tanítói lakás 12.000 pengő.

Halasteleki iskola átépítés 8.800 pengő.

Felsőcsengelei iskola átépítés 6.400 pengő.

Középsőcsengelei iskola átépítés 6.400 pengő.

Alsóbalástyai iskola 1 tanterem és átalakítás 16 ezer 600 pengő.

Felsőbalástyai iskola 1 tanterem és átalakítás 17 ezer pengő.

Vilmaszállási iskola átépítés 6.400 pengő.

Összesen: 310.400 pengő.

Ezen 310.000 pengőre lekerekítendő összegből, illetőleg 31.000 pengő értékben megállapított, az 1926. évi VII. t. c. 4. §-a értelmében a szab. kir. várost terhelő kézi- és írásnapszám levonásával fennmaradó 279.000 pengőből, illetőleg ha a kiviteli költség ennél kisebb lesz, a megfelelően leszállított összegből, méltányolva a városnak a Ferencz József Tudomány-Egyetem érdekében és újabban a Somogyi- és Aigner-telepi községi elemi népiskolák felállításánál tanúsított nagymérvű áldozatkészségét, tárcám terhére segélyként 80 százalékot, de legfeljebb 223.200 pengőt vállaltok, és ezenfelül az országos népiskolai építési alapból 6 év alatt 6,3%-os kamattal, félévi egyenlő részletekben visszafizetendő kölcsönként a városnak 55 ezer 800 pengőt engedélyezek.

Köteles a város az új elemi népiskolák számára a megjelölt nagyságu telkek megszerzéséről gondoskodni.

Felkéri a miniszter a város hatóságát, hogy az iskolatervezet és költségvetéseket a város mérnöki hivatalával készíttesse el. Közli végül, hogy az építkezés költségeit tárcájának 1927—28. évi költségvetésébe illesztette csak bele.

Izléses bál 82 Tartósságban, és estélyi minőségben, árban cipők meg- és tartósságban, érkeztek !!! teljelműsítve

Del-Ka Hungária cipők Szeged Károlyi u. 14

Del-Ka harisnyák fogalommal váltak.

Kohn és Kelly rituális vigjáték Főszereplők egy „Zs” és egy „Gy”. Hétfőtől szerdái a Korzóban.

A „Sándor” emléke körül.

Irta: Móra Ferenc.

Sighele olasz kriminológusnak van egy érdekes könyve a bűn presztizséről, ami öszerinte tagadhatatlanul nagyobb, mint a szegény erénynek a presztizse. Biz ez nem válik valami nagy becsületére az emberi fajzatnak, de be kell ismerni, igen csak így szokott lenni falun—városon.

Hogy helyben maradjunk, — azaz hogy nem maradhatunk helyben, mert Szegedre gondolok, attól pedig én most messze vagyok, — tehát hogy haza beszéljek, a szegedi határban bizonyosan sok mindenféle nevezetes dolog történt ezer esztendő alatt. Derék, jóra való embereket, sőt igazi nagy magyarokat is bőven termelt a homokunk, némelyik a halhatatlanságba is eljutott bronz, vagy márvány képében. De mi az ő minden hírük-nevük a Sándoréhoz képest, akinek pedig nem állítottak szobrot a városi urak? Valamikor ugyan, fiatal korunkban, írók, piktorok, szobrászok és más kapa-kaszakerülők mindig készültünk rá, hogy szobrot készítettünk neki, még pedig stílusosat, bőrből valót, szép zöld szíronnyal kihányva, rozmaringal körülszegve és meghívunk a leleplezésre sok országos előkelőséget, — de hát most már nem igen lesz a Sándor bronzszobrából semmi. Meg is öregedtünk, a bőr is megdrágult, a szobor-várományosok is megsokasodtak.

De monumentum nélkül is erősen tartja magát a »Sándor» emléke odakint a tanyákon. A madarásztoi csárda ugyan már nincs meg, ahol sokat toroztak és ádomásoztak Sándorék, ma is Rózsa-fa a neve még a térképen is a százesztendősnél öregebb nyárfának (ha ugyan ki nem »szárnyk-erdőzték» azóta), sőt megvan még a Rózsa Sándor tanyája is, innét a demarkációs vonalon.

— Jelős ház ez, — billent arra a fejével a

kocsis, ha városi embert kocsikáztat odakint — ez vót a Rózsa Sándoré.

Amire az ember nem okvetetlenül emeli ugyan meg a kalapját, de mindenféle gondolatai támadnak a hírnévről, dicsőségről, meg egyéb világi kitalálásokról.

De még a tanyák közé se kell kimenni, hogy bizonyosságát lássa az ember a Sighele igazságának. Megöregedtem a legnagyobb magyar vidéki közönyvitárban, de el tudnám számlálni az egyik kezemen, hogy például a Dugonics András irodalma fölül hányan kérdezősködtek azóta nálunk, — már a gyerekeket leszámítva, akiknek dolgot kell írni András tisztelendőről. Ellenben nem volt még olyan esztendő, hogy ne mortifikáltak volna »betyárirodalom»-ért. Nem helybeliek, hanem az ország legkülönbözőbb vidékeiről való jogászok, katonák, csendőrtisztek és különösen írók. Régebben csak regényírók, most azonban a film is ráéhezett Sándorra. Szegeden keresztül most is Bécsből keres meg valami filmes skriblifex, hogy vezessem nyomára a szegény-legény-korszak hiteles irodalmának és mindennek-előtt Rózsa Sándor pragmatikus históriájának.

Hát persze hogy nem, tenném, ha tehetném se. Se magam nem vagyok hajlandó nagy hazafiának vállalni Sándort, se abba nem segíthetek bele, hogy filmre kaparják elő a ponyváról. Hiteles irodalmat pedig akkor se adhatnék, ha akarnék. Sok írás szól Sándorról, de azoknak nincs történeti hitelük. Nem is lehet, mert abban az időben nagyon kevesen tudtak biztosat, aki pedig tudott volna, az nemcsak nem írt, hanem nem is beszélt. Én nem találgatom, miért, de a Ráday-korszak minden szereplője úgy hallgatott, mint ha fogadalmat tett volna rá. Maga a nagy inkvizitor, Ráday — a Jókai lélekidomárja — se maga nem írt memoárokat, se a munkatársainak

soha nem volt szava a nyilvánosság számára. Valami nagy titok s úgy lehet, jótékony titok lebeg ezek felett a sötét idők felett, amilyent nyilván Edvi Illés Károly, a nagy büntető-jogász is szándékosan hagyott megbolygatatlan pár éve publikált emlékirataiban.

Valaki egyszer megpróbálta, de úgy látszik, arra is hallgatást parancsoltak. 1869-ben előfizetési hirdettek az akkori lapokban egy Szegedi bűnkrónika című, több kötetesnek tervezett könyvre, azonban csak az első kötet jelent meg belőle 1870-ben. A szerző, aki Buvár pseudonim alá bujt, nagyon befentes ember lehetett, mert aktákból dolgozott. Nem valószínű, hogy érdeklődés híjján maradt volna kiadatlan a többi kötet, inkább gondolom, hogy az írónak megtiltották a mélyebb rétegekben való buvázkodást.

(Ugyan lehettek azok magasabb rétegek is. Kutyu újságíró koromban hallottam egyszer az öreg Bende bácsitól, aki »közhatársági komisszáros» titulus alatt szolgált Rádayt.)

— Olyan világ volt az, öcsém, hogy szolgabíró is, főkapitányt is állítottam én vasban a gróf elejbe.)

Talán még vannak öreg szegediek, akik emlékeznek rá, hogy a Ráday-világban egész nap halatszott ki a várból a botpuffogás s hogy éjszaka mi történhetett, azt a belvárosi plébánia anyakönyveiből lehet sejteni. 1872-ben 540 halottat jegyeztek be az anyakönyvbe s ezekből 112 vizsgálati foglyot a vár szállított. Így érthető meg az a különben nem sokat emlegetett furcsaság, hogy a törvényhatóság megsokalta a rendcsinálást és a királyi biztos visszahívását kérte, amire az lett a még furcsább válasz, hogy a tanyaiak tüntettek fáklyás menettel Ráday mellett, akiben nagy jöltevéjüket látták. Mert lehet, hogy